

Farkas Jánosné

NAPLÓ 1943-48 (II. rész)

A Napló első része a tavalyi évkönyvben olvasható. Akkor egy későbbi családbeli – unokameny – írt bevezetőt, most én, mint családon kívüli, de közösségen belüli teszem meg ugyanezt. Hogy ezen mit is értek? Az 1927-ben épült Klebelsberg iskolák környéke egy közösséget alkotott. Felépülésüktől kezdve egy kb. 5 km-es átmérőjű körből nem csak az iskolások, hanem minden arra lakó szellemi központja volt. A tanítás mellett ott zajlott a közösségi élet: bálók, színi előadások, politikai rendezvények és a vallás gyakorlása. A Varjasi iskola – mely saras időben szinte megközelíthetetlen volt – 10 km-re volt a falutól, Jászfákóhalmától. A tanteremben nyitható kápolna volt, havonta misével. Jézus Szívére volt szentelve; júniusban rendes búcsúja volt Pünkösöd után 3 héttel. A közelben lakó Terjéki László ajánlotta fel iskola céljára földje egy sarkát, ahol 2 évvel korábban már keresztet állíttatott. Mindezeket le kellett írnom, hogy a Napló írójához eljussak.

Én 1955-ben voltam elsős a két „tanerős” iskolában, ahol délelőtt a felsősök tanultak Papp Ilona tanító nénivel, délután meg az alsósok Tihanyi Károly tanító bácsival. Nyugdíjasként mind a ketten itt élnek a faluban ma is.

6 éves voltam hát, mikor először találkoztam Farkas Jánosnéval – mindenki Katika nénijével, – aki naponta megjelent a közeli tanyáról a varjasi keresztnél; friss virággal, kis kapával, locsolóval. Ő akkor 65 éves volt már – 7 évvel túl azon a naplóíráson, melyről talán a család sem tudott. Számomra akkor ő egy madár-csontú, kicsi, fekete ruhás néni volt, akit szinte naponta ott láttam. Addig nem találkoztunk, hiszen a tanyáinkat csak az iskolai körzet kötötte össze – egymástól 3 km-re lévén.

Érdekes, hogy említi a 100 éves tanyát. Lehet, hogy nem véletlenül, mert a mi ismereteink szerint a legrégebbi tanya lehetett a határunkban. A tanyáknak kedvező tagosítás 1856-ban volt Jákóhalmán.

Később aztán egyre többet megtudtam róla, hiszen ahogy nagyobb lettem, kitártult előttem a világ. Apámmal többször jártam a tanyán, ahol megvolt minden, ami egy módos tanyához kell: galambdúc, méhes – ami nekem új volt. A család mélyen vallásos volt; Katika néniről kiderül a Naplóból is, Jancsi bácsi gyakran beleszótt a mondandójába a „kedves fiam” kifejezést. Persze azt is tudták róla, hogy igen szeret kártyázni, meg sakkozni, talán jobban is, mint amennyire tudott. Így bizony megtörtént, hogy az apáti vásárban elkártyázott két ökröt. Aztán amikor közölte otthon Katika nénivel a „tényálladékot,” az annyit mondott: „Hát János, ha a jó Isten így akarta!” Mert ő ahhoz tartotta magát, hogy „hasztalan az ember iparkodása, ha nem járul hozzá az Isten áldása.” Ennyi volt a veszekedés. A Naplóban is említett Katika lánya mondta nekem, mikor felidéztek a hajdani emlékeket: „Nálunk egy kanálcörgés sem volt soha.” Vele szorosabb kapcsolatban voltam, hiszen igaz, hogy amikor ott tanított a Varjason, az még az én születésem körül volt – mezőgazdász fér-

jével elkerültek Túrkevére –, de nyugdíjasként visszatérve a faluba, aktív tagja lett a honismereti szakkörünknek. Hasonlóan – szinte napi – volt a kapcsolatom a másik lánnyal, Marika néivel, aki mint megtudtam, olyan súlyos beteg volt nagylány korában, hogy az édesanyja vizes lepedőbe csavarva hordta a hátán az orvoshoz a faluba. Emiatt ő 40 éves elmúlt, amikor el tudta végezni a Tanítóképzőt, és a másik tanyasi iskolában tanított, a Kapitányréten. Vele gyakran találkoztam az iskolájában is (tanácstag voltam arra 2 évig, meg kultúrígazgatóként előadásokat, filmvetítéseket szerveztem oda). Férje – Tóth Andor bácsi – a Kék Egérnek becézett tanyasi közös kocsmának és boltnak volt a vezetője. Idős korában Marika néni a kertbarát kör fáradhatatlan vezetője volt még jóval 80 éves korán túl is. Ezen kívül aktív honismeretes, aki a Jászjákóhalmáért-díjat is megkapta. A Naplóban is említett Franciska Gyöngyösön élt, Bálintról – a pincérről – álmélkodva beszélték a tanyasiak, hogy 17 tányért is ki tud vinni egyszerre. A Budapesten élő János idős korára hazaköltözött Jákóhalmára. Az ő János fia az egyetlen az unokák közül, aki ma a faluban él, a hat testvér már mind meghalt. Tanyai emlékeimbe beletartozik János – az unoka –, aki a nyári szüneteket a tanyán töltötte, mi meg némileg irigykedve néztünk a nálam 2 évvel fiatalabb vagány pesti sráccra. Saját emléke, hogy nagyanyja többször „átzavarta” a kereszthez friss virágokkal, amikor ő nem ért rá.

Katika néni és férje 3 értelmiségi lány és 3 szakmunkás fiút adott az országnak a legnehezebb időkben – talán ők is úgy voltak, mint az én esetemben: „tanuljon a gyerek, mert nem lesz föld”. A Rákosi-kor már előre vetítette az árnyékát, látszott, hogy mi lesz a gazdák sorsa.

A Naplóról az előző rész bevezetőjében említett Lámi Anikótól – a később fiatalon elhunyt unokától – kaptam hírt, aki felajánlotta, hogy az általam szerkesztett Jákóhalmi Szabad Jász Polgárban le lehetne közölni folytatásokban. Aztán mielőtt láthattam volna – ő meghalt. Több év után a már ismert módon került Évkönyvünk felelős szerkesztőjének birtokába a kézirat, melynek második része itt olvasható. Kiderül belőle, hogy Katika néni ezt az utókornak szánta, de talán ő sem gondolta, hogy egyszer, halála után 35 évvel nyomtatásban is olvasható lesz.

(Az 1946. május 22-i bejegyzés valószínűleg az akkor náluk lakó Madarász Gizellától származik – fiatalos, gyakorlott írás, kevesebb helyesírási hibával.)

Fodor István Ferenc

(A Napló eredeti írásmódban, javítások nélkül olvasható.)

1945 Június 23 án

Majdnem minden nap megyek az iskolába imádkozni a világ békéért.

1946 Január 4 én

Lassan pereg a toll és a világ nincs igazi béke. Állomások közelébe lőszer benzint le rakatok elégedetlenség szegénység sírások hangzanak a végtelenségbe szűk

esztendő volt nem volt termés kevés búza volt vetve féltek az emberek vetni folyton ara gondoltak hogy „Jön a muszka ki taposa” kedves utókor talán e kosza betűket el se olvassa ember de nem azért írom én ezt hanem írom a gyönyörű természetnek a fáknek a drága vetésnek a virágnak a lomboknak a szorgalmas kis méheknek és mindenkinek a ki szereti a természet szépségeit, ami nem változott száz ével ezelőtt is olyan volt mint most az isten czipocskája az ökör fark kóré az úti fű a sok porcsin és minden egy sem változott csak az emberek...azok változtak és a divat azok a ferdeére nyírt ruhák. Angol divat kiúzta belőlünk a nemzeti viseletet hogy a mai kor gyermekén minden van csak ruha nincs: ---- kedves olvasó az egész nyár el ment változatlanul mindenbaj nélkül nagy szárazság volt kevés lett mindenből...Most az idő járás hideg derült szép téli idő

1946 Márczius 24 én

Gyümölcs olto Boldog aszony elő estéjén. Tombol a hideg tavaszi szél zokog méla busan szól a betegekhez hogy gyertek itt nincs maradás Márczius beteget a földbe kívánja e hónapba temetük el Rusvay Gábornét a bátyám feleségét és a Kántor úgy monta „hoszú munkás élet jutalmát várom” jó csendes aszony volt nyugodjon békében.

Az idő járás száraz hideg régen volt eső végezgetünk mindent, rohannak a perczek futnak az orák peregnak a napok közelebb vagyunk a sírhoz minden nap szépen múltak el a napok a télen senki beteg nem volt itt telelt egy bomba károsult kis lány Budapesten laktak és a lakások megsemmisült és itt volt nálunk nagyon jó gyermek mindig imádkozik és egy rossz szó sem jön ki a száján boldogság az élet mellette, meg őrzött a jó Isten minden bajtól betegségtől mindentől a mi rossz oltalmazott minden imámat lépésemet ajánlom a Jézus leg szentebb szívének, hogy e viharos életbe őrizzen meg mindenkit, 33 darab tyuk van és 2 dr tojos lud, de már anyit tojtak és nincsen ülő tyuk ami ki keltené

1946 Ápr 13

Az üldözött édes anya az aki e sorokat ide írja az Istennek e gyönyörű szép napján fiatalnak nem tetszik az öreg minden szavát meg figyelik és ha lehet gúnyolják, lehet hogy senki nem lesz aki e kosza betűket olvassa, de nem is azért írom én ha neked írom gyönyörű természet rozsaszínű almafa virágok hajladoztak felém bucsúzik az Isten szent napja rám néz hogy már nem sokáig látsz Katika, igen érzem hogy fáj mindenem meg a szívem is.

1946 Május 15 én

Az idő járás borult esős február óta nem volt eső 55 évemmel még nem történt ilyesmi félelmökbe az emberek azt se tudták mit csináljanak minden ki száradt mikorra megszánt az Úr bennünket.

Lassan pereg a toll fáradt vagyok, de különben sincs semi bajunk sok csapástól, veszélytől őrzött az jó Isten bennünket, Katóka most készül a képesítőre.

Az őszi salátáért 200 dr tojást kaptam este felé van az idő pihenőre térek fájó szívem Istenek ajánlom

1946. Május 22.én

Szép idők vannak. Hála Istennek esőt is kaptunk mely minden szem aranyat ér. Végre megszűnt az a sok panasz, hogy „Jajj mi lesz velünk, ha nem lesz termés éhen pusztulunk.”

Íme az Isten megsegítette a népet.

E gyönyörű hónapban az isten erre küldött ami kis Varjasi iskolánkban két missioszt és egy nővérkét. Az oltárt díszítettem, amikor megérkeztek. Gábor, Sándor és Lujza testvéreknek hívták, nagyon kedvesek voltak.

Drága jó Katika néni meghívta ebédre és ebéd után szépen ell beszélgettünk. Kaptam tőle három szent képet és egy ima könyv jelzöt, melyre az volt rá írva: „Jézus szíve szeretlek én segits átt az élet tengerén...Katika nénit is megajándékozták szent képel. Katika néninek már nagyon sok ember hálával tartozik, de ő ezt nem kívánja, mert az isten mindig megsegíti: Katika néni a jóság: A missiosok három napig voltak itt. Minden este össze gyűttünk és hallgattuk a beszédjüket énekeltünk és imádkoztunk. Sajnos még voltak olyan emberek is, akik figyelem nélkül vették esetleg kineveték. Elmult a három szép nap is, de emlékük öröké megmarad.

1946 Junius 23

Dicsértések az Úr Jézus!

Ringadoznak a gyönyörű búza kalászkok küszöbön a termés betakarítás térden álva könyörgök az egék urához és kérem bocsássa meg minden bűneinket minyájunknak eben az ünnepélyes pillanatokban mikor az asztalra kerül az új kenyér szív repesve várjuk éhező emberek agodalmas családok kérjük az Istent hogy adja meg a Minden napi kenyerünket.

Száraz esztendő van, de azért minden szép nincs semi baj a Kaszap István könyvét olvasom.

1946 Október 6 –án

A mai napon indult meg az őszi esővégtelen szárazság és por fellegek után, e szomorú emlékü szent napon a mikor a 13 atradi vértanuk kivégeztetek emlékük öröké fog élni akik a haza szeretet oltárára saját vérükkel írták örök emlékü nevüket

Semi baj nincs minyájan egészségesek vagyunk a kis Katika tanít az iskolában, „Jézus szerető szíve elédbe borulok, hogy meg vezérelj őt az igaz utra hogy szeressen téged és sokat monjon a Te drága szívedhez szent malasztodat kérem hogy a kis földünk végén a Te tiszteletedre egy gyönyörű kis kápolnácska épülhessen minden nap ezért imádkozom hozzád Mária bűnbának édes Anya légy velünk mindig...Hull az eső zápor módra az este végezték el a vetést száraz rögök közé de most szépen megázik ez a termés kulcsa sok szép aprólék van pulyka liba csirke

Kedves utó kor ez évben Szeptember 10 én ismét fájt a job karom amelyik 17 éve hogy fájt, kértem az eget urát hogy adja vissza a kezem és meghalगतott ebe a szegény esztendőben minden doktor nélkü meggyógyította doktorok doktora

Francziska gyermekem most itthonvan it van velem a kedves drága gyerekem Madarász Gizella is itt van más fél éve jó gyermek szereti az Istent és nagyon jó erkölcsű megyek tömni a libákat kedves napló az Isten áldjon

1947 Január

Isten hozzott új esztendő jó portékád itt leendő „Adj buzát bort békeséget és megáldunk szívből Téged, elmúlt az ősz szépen, sok jó időt kaptunk egész karácsonyig dolgozhattunk és azután esett a sok hó és nagy hideg van kevés a takarmány meg a kenyér fájdalom sok éhező ruhátlan didergő ember van naponta foházkodok az egek urához hogy adjon hozá malasztot hogy el tudjuk viselni, kirabolt árva országunk beteg sebzett szívű fiai a kedves kis pesti lány a Madarász Gizike már elment. A jó Isten meg halgatta kérést állást adott neki. Drága utó kor neked is azt hagyom ha valami kérésed van bizalomal fordulj az egek urához és a segítő Szűz Anyához meg halgat téged.

Gyöngyösön voltam 10 napig anyi ideig még nem voltam oda a háztól de semi baj nem történt itthon és szerencsésen haza érkeztem, Bálint gazdasági iskolába jár menyi gond van az én őszbe vegyült fejemnek, Katóka tanít az iskolába itt a Varjason most szén szünet van gyöngyösön tartózkodik a Mari mama nagyon szereti és gyámolítja hisz még csak 21 éves rá fér ha gondolnak rá. Szegény Józsi fiam a legtöbb gondot ő okoz most, látom a ruhátlanságát fél cipőben járja a telet nem tehet róla, Isten veletek kedves olvasó az idő későre jár aludni megyek

1947 feb 10 hatvanad vasárnap

Tegnap egész nap esett a hó rettentő hideg volt óriási szél fújt magas hó kupacok zárják el a tanyai utat csendesen méla busan telnek a napok a mikor már fél századnál 6 ével többet értem bizony sokszor könyes volt a szemem, jobról balról hol az egyik hol a másik szomorít meg még a házi gazda is akkor boldog ha valamivel meg bánthat, pedig ebe az éhező időbe nem érdemlem én azt amikor a háború kifosztot és 2 szűk esztendő követte, a kinek még földje vagy fizetése van az se eszik eleget akkor 2 didergő kis gyermek könyörög egy falat kenyéért, a család tagja szemel kísér meg a jó férj is nehogy adjak valamit és durva szavakal kínozz tovább...

Kedves utó kor akkor kel segíteni amikor leg nehezebb a sor én olyan szívesen lemondanék a fele enni valorol minden nap hogy egy kicsi juson az éhezőnek is, soha se azt kell nézni hogy kinek adok hanem hogy kinek a nevében.

Dicsértésék az úr Jézus!

1947 Április 1 Nagy kedden.

34 dik év fordulója édes jó Apám halálának drága jó ember volt az erkölcs utján és a társadalomba is az Isten nyugosztalja szegényt.

Az eső eseket veteményezgetünk mindent szegény öreg kezeim sokat fárad szép a kert meg a nádas kis ház benne méhek döngicsélése ibolya virág illat és fesledező tulipán bimbók nárczisok kinyílnak az Úr koporsójára nárczisok lila színükkel mintha mély fájdalomukat fejeznék ki az Úr Jézus szenvedésére

1947 Május 11

végtelen szárazság van nagy szegénység, nincs kenyér sehol bánatosan járnak a szegény nincstelenek éhesen rongyokba burkolva árva magyar hazánk fiai. Amerika küldi a viselt ruhákat és mi magyarok könnyes szemmel veszük magunkra az unra csomagok ruháit mivé lettél szegény árva nemzet, de nem panaszkodunk hanem ti jó lelkű emberek imádkozatok velem együtt kérjük a jó Istent ostorát fordítsa el tőlünk, az a sok rut bűn a mivel mindnyájan megsértjük felejtsd el, és kérjük, hogy adjon a földnek jó lelki pásztorokat és buzgó híveket és benne helyezem bizalmamat hogy nem fog bennünket el hagyni kicsik a buzácskák szomorú a határ de Istenbe vetett bizalmam nem gyöngül még egészségesek vagyunk semi baj nincs a múlt héten Lékó Bélla esperes mondott szent misét a Varjason régen volt már nagy lelki megnyugvás ez nekem. Kis csirkék, kis libák pulykák vannak egészségesen közöttök vagyok gyomlálók kapálók és mindent csinálók dolgozok egészségtől duzadt karjaimal, kedves gyermekek nagyon kérlek benneteket a vasárnapi munka hanyagolásáért mert azon nincs Isten áldása.

1947 Május 25 én

Piros pünkösd vasárnapján

E kedves drága szent napon mikor ezer és ezer templomban glóriaként zengenek a gyönyörű énekek és én itt vagyok a kis tanyán teljesítem nehéz kötelességemet nem fáj ez énekem csak az emberek durvasága teszi szomorúnak az életem menyi gonosz-ság menyi Isten káromlás van a durva emberek közt, a Jani fiam is otthon dolgozik még e két drága szép ünnepen is ütök az új cipőket azt képzelik hogy nincs fölötünk senki majd nem ösze roskadva írom e sorokat...és-és-azt hiszem hogy el jön még az idő a mikor meg bánja a tettét de nem tudom nem-e lesz késő?

Az idő járás végtelen száraz nincs eső egész Ápr és Májusba szomorú a határ nincs mező a jószágnak minyájan egészségesek vagyunk hál Istennek semi baj nincs tavaly is szárazság volt és végtelen nagy tél volt a méhek 8 családjából csak 3 maradt az akác virág rengeteg volt és gyönyörűen életre keltek a méhecskék.

Este van, köröskörül akár a néma síri halotti csend csupán a fuvalomnak csókja zendül s mint édes altató dal valahol egy kis tücsöknek hegedűje szól a hold miként a töröknek tar feje nevetve kandikál a földre le a napali por már vissza húzódott a földre a vad virágok édes illata leheletként húzódik be nyitott 100 éves kis ablakomon, az ablak alatt 3 jázmin bokor most virágzik mint 3 óriási Menyaszonyi csokor mélabúsan látszik az éjcsöndjében mellette a kis regényes öreg száletni (?) ahol oly sok sakk parti lejátszódott és én it írom e sorokat meg lesve titokban madár repülését hajnali órákban patak csevegését.

1947 Péter és Pál napján

E gyönyörű drága napon volt a varjasi bucsu a Jézus szent szíve ünnepe ekor lett meg tartva mert nem kaptunk papot egy kedves Miszios barát mondott szent misét és szent beszédet soha még annál szebb nem is lehet a világon felhangzott az ének hogy Jézus Szíve szeretlek én segíts át az élet tengerén” hangzott az ég felé az egek urához engesztelés a mi végtelen sok bűneinkért dél után volt az édes Anyák ünnepe azt a meghatottságot amit éreztem el se tudom kedves olvasó mondani az egész iskolás növendékek mind montak egy gyönyörű szép verset. A szavalás után egy csokrot adott mind az édes anyjának és egy kis ajándékot adott én is kaptam egy szép hófehér csokrot a tanító nénitől és az a tanító nő az én kis lányom volt a kit 1947 Pünkösöd napján jegyezett el Torma Lajos gépész mérnök tan halgató kedves kis drága jó gyermek jó fiu ki ez jó erkölcsű Isten féltő ember becsülő gyöngyösi fiu a jó Isten adta a mi kis lányunknak és nekünk adja az ég hogy tartós boldogságok legyen. Most van a szent aratás

1947 október 10

Fuj már az őszi szél hulnak a levelek kit ere kit ara kergetnek a szelek, szent aratástól fogva nem írtam e kedves könyvbe meg örzött a nagy minden rosztol dolgoztam végtelen sokat és ki az a ki egészséget adot hozzá, A Nagy Isten akibe bízva hogy soha nem hagy el, fáj a szívem de nem részletezhetem, hogy miért? A kinek 6 gyermeke van annak mindig van egy tör a szívéhez közel nekem is van de az Úr velem és meg segít.

Az idő járás végtelen száraz soha nincs eső már elvetünk és gyönyörű saláta palántát neveltem azt ültetem el a héten és a fákat tisztogatom télire.

1947 November 10

Napló írás nem gyerekség a mi történik le kell írni fájó szível gondolok a mai napra is 6 felé jár az eszem e drága kis iskolai kápolnál írom e kusza betűket széjjel a gyerekek a nagy világba édes anya szíve csak velök van az apjok Herczegfalván van már megy a Juhász Gergely lakodalmába, az idő járás hűvös esős a búza föld még feketlik semi bajunk nincsen.

1948 Február 4

Áldás teljes boldog új évet adjon a Mindenható oly régen volt már a kezembe a toll hogy igazán lassan megy már minden csak az örökös munka pereg a kezemből a mai napon 4 én vettem el az ekzspressz borsót és a mákot „kissé hűvös” idő volt, ilyen gyöngö tél még nem tudom hogy lett volna soha nem fagyott és ránk fért mert se ruhánk se enni való senkinek egy szem krumli sincs a tanyavilágba de majd csak el hozza a jó Isten a szebb életet majd ad mindent hisz reméljük tőle, most jöttem haza Gyöngyösről. Semi bajok nincs csak az emberi szív elégedetlen mindig Januárba megválasztották Katikát tanítónőnek a faluba, Bálint gazdasági iskolába jár József ithon van ő végzi a téli szántásokat.

1948 február 7 én

Rettentő hideg szél fúj szombat délután írom e sorokat 2 napja hogy a borsót el ültettem 4 kilót aban a reményben hogy majd el is adok hát le írom hogy a jó Isten hogy áldja még a mákot is el vettem 33 darab tyúk van és 2 kakas 5 nőtény pulyka és egy him.

(vége)